

Estils

AMOR INTEMPORAL

Laila i Majnun és una de les històries d'amor més populars de l'Orient Mitjà, però poc coneguda a casa nostra. Escrita pel poeta persa Nizami al segle XII, apareix ara traduïda al català.

Karima Berger: "L'islam necessita els seus orígens. Sol, no té cap sentit"

Laica i musulmana, àrab i europea, dona i escriptora, les seves reflexions ajuden a trencar prejudicis

Peu de foto Sed tristique, dui sit amet consequat consectetur, sem velit semper est, vitae pharetra nulla u nFOto

DÍDAC P. LAGARRIGA
BARCELONA

Sovint, la tendència a unificar anul·la les pluralitats, els detalls, les esclatxes que oxigenen... L'amalgama -aquesta paraula que prové de l'àrab *al-jamaa* (reunió)- no sempre encaixa amb la vida: l'ofega. Hi ha un desig de comunitat, cert i natural, però, quan aquest desig exclou, la comunitat esdevé presó. "La fe practicada en grup em resulta un obstacle lligat als records de Medea, la ciutat de la meua infància, rigorista i puritana, on un col·lectiu poderós governa l'islam millor que un clergat, com si fos el codi viari, què calfer i què no, el lícit i l'il·lícit... Sí, ja ho sé, "resar en comunitat és millor que resar tot sol", diu el *hadiz* [recomanacions atribuïdes al Profeta]. Però els únics banys comunitaris veritables són, per a mi, les festes, a la nit, plenes de cants i de danses, ja siguin els casaments, pel Ramadà o els concerts, com els de l'Institut del Món Àrab de París, on les dones no es resisteixen a ballar davant l'escenari". Karima Berger (Algèria, 1952) trenca tabús, conscient que va sortir d'aquelles reunions uniformadores, sense espais per ser un mateix. Exiliada fins i tot de la seva terra. Algèria, al-Dja-

zair, significa "illes", però a poc a poc el país s'ha allunyat d'aquesta pluralitat per sotmetre's al "regne de l'U", un imaginari on impera "el confinament, el monocrom", malgrat que l'exili, l'obertura i l'Altre "formen part de l'ADN dels països del Mediterrani, també de la història del monoteisme". "Algèria ha perdut i ha negat la seva diversitat, tot i que a poc a poc comença a reconèixer la pluralitat. Però queda molt per reconèixer..."

De llarga filiació

Berger va arribar a París l'any 1975 per estudis, i ja no abandonarà aquesta ciutat. Entre dues ribes, plena ella mateixa d'aquestes veus plurals que tant defensa, ha combinat la seva professió en una empresa de recursos humans amb la seva vocació d'escriptora, amb diverses novel·les i assajos en les tres últimes dècades. En aquests llibres les reflexions íntimes i la seva pròpia experiència mostren aquest periple interior i exterior, inesgotable, amarat sempre d'un islam místic i personal que, com no pot ser d'una altra manera, per a ella és també un model de pluralitat: "Per a Ibn Arabi -diu-, el mestre andalusí de la mística musulmana (1165-1240), els quatre rius del paradís que cita l'Alcorà corresponen als quatre llibres (Torà, Salteri, Evangel i Alcorà). A

Dualitat
Ha combinat la seva professió amb la seva vocació d'escriptora

Diferència
Viu l'islam amb esperit crític, patint totes les paradoxes i complexitats

cadascun d'aquests llibres correspon una ciència espiritual pròpia: a la Torà i a Moisès pertanyen l'aigua i la *ciència de la vida*, al Salteri i a David pertanyen el vi i la *ciència dels estats espirituals*, a l'Evangel i a Jesús la mel i la *ciència de la revelació* i a l'Alcorà i a Mahoma la llet i la *ciència dels secrets*. I encara sento amb més commoció pertànyer a aquesta llarga tradició que fa créixer la meua filiació espiritual de segles, de cels, de lloances i de boques que, abans de mi, ja anunciaven la temença o la joia. L'islam necessita els seus orígens: sol, no té cap sentit", assegura.

Un islam que ella viu, però, amb esperit crític, patint -i gaudint- totes les paradoxes i complexitats d'aquest temps. Com quan, per exemple, explica una de les seves visites a la Gran Mesquita de París -detallat amb la seva característica bellesa literària al seu llibre més autobiogràfic, *Éclats d'islam* (Albin Michel)-. D'allà en surt esgotada per un mur de separació absurd entre homes i dones i una devota, al seu costat, llicrita una túnica massa curta i uns cabells que s'escapen una mica del vel. "Potser demano massa a una pregària del divendres que, en primer lloc, és l'expressió d'una fe compartida en comú", reflexiona Berger. "Des d'aquest punt de vista -afegeix-, no soc gaire re-

ligiosa, en el sentit d'una devoció al sol dogma religiós sota la forma col·lectiva. L'imperatiu personal i la meua proximitat íntima amb els textos i la lectura són la norma que em guia i em reenvia a tenir cura no només de la meua fe, sinó de la meua consciència. I aquesta no és ni innata ni garantida d'una vegada per totes, i accedir-hi és jihad, un esforç desincert, una atenció a escoltar el que és diví en un mateix quan es fa silenci, a habitar la seva Presència. No es tracta, penso, de qüestionar el ritual de l'islam, però sí de preguntar-me, personalment, sobre el significat de viure'l des de dins".

Llenguatge lliure

Els interrogants -eficaces antidots contra les veritats totalitzadores- envolten aquesta escriptora que, sense por, els aboca als textos i a les converses per compartir-los. Interrogants necessaris, com aquest: "S'imposa una qüestió per a les dones que escrivim en un context monoteista: quines figures dominen aquest instint de Déu en nosaltres? Desencantades, tretes de l'espai religiós, expulsades de la funció litúrgica, prohibides d'interpretació dels textos o manipulades per legitimar el caciquisme i integrista... què significa aquest vincle diví? ¿Som les estrangeres d'un assumpte que només afecta els homes?"

Lectora assídua de l'Alcorà, que nodreix moltes de les seves reflexions des de petita, quan la seva àvia va ensenyar-n'hi els primers versicles, Berger es declara també deutora d'una lectura que va canviar la seva vida: "La gravetat i la gràcia de Simone Weil em va portar a una mena d'estat de trànsit. Vaig veure que es podia parlar de Déu amb tot alliberat, sense submissió a un dogma determinat. Va ser l'inici d'una cerca, inconscient, però ara hi veig coherència i orientació, sobretot a través de l'escriptura de dones (a més de Weil, Emily Dickinson, Ety Hillelsum, Rabi'a al-Adawiya...) que resen amb un llenguatge desvinculat dels lligams culturals o canònics, una llengua nua del que podem anomenar la intuïció de Déu. Un alè transmes, un llenguatge alliberat de qual- sevol sentit ja ocupat, mastegat, dessecat, institucionalitzat. Totes elles m'acompanyen en els meus escrits i en l'acompliment desordenat i heterodox del meu corpus: vives, elles són aquí, en els seus llibres que habito i als quals, sovint, entro més còmoda que a les mesquites més boniques".

OPINIÓ

Vida mítica

FLAVIA COMPANYY
ESCRITORA

Havia sentit a dir a unes quantes persones que a Rapa Nui (illa de Pasqua) hi havia una energia especial. *Especial* sol ser una paraula que s'aplica al que no s'aconsegueix definir però que surt del que és habitual. No concreta cap característica específica i, per norma general, es fa servir de manera positiva.

O sigui que, quan vaig arribar a l'illa, ho fer vaig entusiasmada, sí, perquè és el meu tarannà, però també encuroso per aquestes declaracions vehements de les persones que ja hi havien estat. ¿Devia ser la terra? ¿El fet d'estar envoltada per l'oceà i no tenir cap punt habitat proper a menys de quatre mil quilòmetres? ¿El fet que hi hagués gairebé mil moais repartits per tot el territori? ¿El misteri d'aquelles escultures que no havien trobat encara una explicació única i les moltes versions trobades per explicar-ne el trasllat? ¿La misteriosa llegenda que atribuïa als extraterrestres la creació de les figures?

És ben cert que veure els moais impressiona. Ets davant seu i et quedes sense alè. I no només per l'alçària

És ben cert que veure-les impressiona. Ets davant seu i et quedes sense alè. I no només per l'alçària, i perquè totes són diferents i reflecteixen un ésser amb personalitat pròpia, sinó també pels indrets on estan situades, a prop del mar però d'esquena, erigides sobre bases funeràries.

Els dies que vaig passar a Rapa Nui vaig estar-hi rumiant sense treure'n l'entrellat. Hi havia una energia especial, sí, però no aconseguia saber d'on provenia. No ha sigut fins ara, quan he deixat l'illa, que trobo el que podria ser-ne la clau, ara que recordo les converses amb la gent d'allà i m'adono que tothom hi creu, en l'energia de la seva terra, tothom explica miracles i misteris sense justificar-los. Hi creuen sense fer-ho explícit. No experimenten la meravella de tenir fe sinó que, senzillament, la viuen. No defensen el mite; són el mite. D'aquí l'inexplicable. Ite; són el mite. D'aquí l'inexplicable.

GETTY